

FACTSHEET Dublin-Claimanten buiten de opvang

1. WAT IS DUBLIN?

De Dublin-verordening¹ regelt welk EU-land verantwoordelijk is voor de beoordeling van asielverzoeken. Zo is bv het verantwoordelijke land:

- het land waar gezinsleden al een vluchtelingenstatus hebben of in de asielprocedure zitten
- het land wat een visum verstrekt heeft
- het land waar de asielzoeker het eerst aankwam (te bewijzen via de database EURODAC).

Andere EU-regelingen verplichten EU-landen om asielzoekers goed op te vangen en een zorgvuldige procedure te laten doorlopen. Ook zijn er verplichtingen om vluchtelingen met een status te ondersteunen. In theorie zou het daarom niet uit moeten maken welk land verantwoordelijk is voor het behandelen van een asielverzoek.

Helaas blijkt in de praktijk dat er wel grote verschillen zijn. De kwaliteit en het aanbod aan asielopvang is in sommige EU-landen onvoldoende. Er zijn soms grote verschillen in de beoordeling van asielverzoeken tussen de verschillende EU-landen. En ook blijkt het in sommige landen heel moeilijk om als statushouder een leven op te bouwen. Dat zijn allemaal redenen waarom sommige asielzoekers niet in het verantwoordelijke land asiel vragen, maar doorreizen naar andere landen.

Als een asielzoeker in NL asiel vraagt terwijl een ander land verantwoordelijk is, dan zal NL besluiten om deze asielzoeker 'te claimen' bij het verantwoordelijke land (m.a.w. NL probeert diegene over te dragen aan dat land, dat kan zodra de claim geaccepteerd is). Er wordt vanzelfsprekend over deze beslissingen geprocedeerd. In dergelijke procedures wordt dan ingegaan op de kwaliteit van de opvang, de beschikbare medische zorg, familierelaties in NL, de erkenningsquota in het verantwoordelijke land, en de behandeling van statushouders. Ook wordt gewezen op de mogelijkheid voor NL om het asielverzoek toch zelf te behandelen. NL beslist bijna altijd negatief op dergelijke pleidooien, en rechters gaan daarin bijna altijd mee. Ook voor kwetsbare personen, of personen met familieleden in NL. De enige belangrijke uitzondering is de zaak MSS tegen Griekenland, waar het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in 2011 besloot dat de opvang in Griekenland zó slecht was, dat het onverantwoord was om mensen daarheen terug te sturen. Intussen beginnen EU-landen toch alweer voorzichtig om mensen terug naar Griekenland te sturen.

De verantwoordelijkheid van het eerstverantwoordelijke land voor de behandeling van het asielverzoek kan verlopen. Daarvoor staan termijnen in de Dublinverordening. Zo gelden bijvoorbeeld als termijnen:

- 6 mnd na inreis in de EU is het visumverlenende land niet meer verantwoordelijk
- 12 mnd na het afgeven van de vingerafdrukken in het land van eerste aankomst, is dat land niet meer verantwoordelijk, en wordt het land waar iemand 5 mnd of meer verbleef, verantwoordelijk.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:nl:PDF>

- als de overdracht aan het eerstverantwoordelijke land niet is gelukt binnen 6 mnd nadat de beslissing definitief is geworden, is dat land niet meer verantwoordelijk. Die termijn wordt 18 mnd als de asielzoeker onderduikt
- na 3 mnd verblijf buiten de EU is het eerstverantwoordelijke land niet meer verantwoordelijk.

De termijnen gaan in vanaf het laatste contactmoment met de overheid.

Om deze reden proberen veel asielzoekers die geclaimd zijn in een ander land, 18 mnd in NL te wachten totdat NL verantwoordelijk wordt voor hun asielprocedure.

2. AANTALLEN

Het aantal eerste asielverzoeken, Dublin-beslissingen en Dublin-overdrachten in NL was als volgt²:

	2015	2016	2017	2018 1e 6mnd ^{3,4}
1e asielverzoeken	44.970	20.945	18.210	8.365
Dublin-beslissingen	4.813 (10%)	9.238 (44%)	7.450 (41%)	3.950 (47%)
Dublin-overdrachten	705 (15%)	2.131 (23%)	1.890 (25%)	1.080 (27%)
Italie-beslissingen	558	891	1.803	1.150
Italie-overdrachten	37 (7%)	45 (5%)	147 (8%)	180 (16%)

Uit dit overzicht blijkt dat bijna de helft van de asielverzoeken in Nederland op grond van Dublin wordt afgehandeld. Van deze zaken wordt uiteindelijk minder dan een kwart daadwerkelijk overgedragen. De meeste mensen vertrekken uit de opvang voordat ze worden overgedragen.

Volgens de Algemene Rekenkamer⁵ zouden de aantallen daadwerkelijke overdrachten nog lager zijn. Volgens hen leidde tussen 2014-2016 slechts 14,8% van de Dublinclaims tot daadwerkelijke overdracht. Voor 2014 berekende de Staatssecretaris nog 25% daadwerkelijke overdrachten⁶.

3. SITUATIE IN TRANSITLANDEN

In onderstaande documenten vindt u meer over de situatie in de transitlanden, cijfers en organisaties.

3.1 Italië

MSF *Out of Sight*, feb18 : https://www.msf.org/sites/msf.org/files/2018-06/out_of_sight_def.pdf

ECRE, dec17: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_it_2017update.pdf

Danish Refugee Council: *Is Mutual Trust Enough? The situation of persons with special reception needs upon return to Italy*, feb17: <http://www.refworld.org/docid/58a1a9a94.html>

3.2 Frankrijk

ECRE, dec17 : http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_fr_2017update.pdf

3.3 Spanje

ECRE, dec17 : http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_es_2017update.pdf

² Bron: Eurostat

³ https://ind.nl/en/Documents/AT_June_2018_Hoofdrapport.pdf

⁴ http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/aida_2018halfupdate_dublin.pdf

⁵

<https://www.rekenkamer.nl/binaries/rekenkamer/documenten/rapporten/2018/06/11/asielinstroom/Rapport+Asielstroom+2014%E2%80%932016.pdf>, 11.6.18

⁶ Kamerstuk 19637 nr. 2114, 4.1.16

3.4 Bulgarije

ECRE, dec17 : http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/report-download/aida_bg_2017update.pdf

Europese Commissie *Measures for improvement of the Bulgarian Asylum System*, feb17 : <https://www.balkaninsight.com/en/file/show/DG%20HOME%20Letter%20to%20BG%206%20July%202017%20copy.pdf>

3.5 Algemeen

AIDA: Dublin-aantallen 2017:

http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/aida_2017update_dublin.pdf

ECRE: Adreslijst organisaties in Europa: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2018/09/ELENA-Index-2017-EC052018.pdf>

4. PARTICULIERE HULPVERLENING: WAT HOUDT DAT IN?

Als u overweegt om als particulier of als vrijwilligersorganisatie opvang te bieden aan Dublinclaimanten, dan vindt u hieronder antwoorden op de meest-gestelde vragen.

Is hulp aan mensen zonder rechtmatig verblijf strafbaar?

Hulp zonder winst oogmerk aan mensen zonder verblijfsvergunning en die onrechtmatig in Nederland zijn is niet strafbaar. Alleen hulp aan mensen die ongewenst verklaard zijn of een zwaar inreisverbod hebben is wel strafbaar.

Hulp bij illegale grensoverschrijding is wel strafbaar.

Is onderdak geven aan een uitgeprocedeerde asielzoeker strafbaar?

Onderdak geven aan een persoon zonder rechtmatig verblijf is niet strafbaar, maar moet wel gemeld worden aan de korpschef volgens art. 4.40 Vb. De boete die staat op overtreding is, bij recidive: € 250,- . Die boete wordt zelden opgelegd. Organisaties die opvang bieden hebben soms een afspraak met de gemeente dat de politie hen met rust laat.

Als particuliere opvang gemeld wordt, is de kans groot dat de politie op de stoep komt te staan. De politie mag namelijk een woning binnentreden zonder 'machtiging tot binnentreden' indien er een redelijk vermoeden is dat er een persoon verblijft zonder rechtmatig verblijf (art. 53 Vw). Dat geldt bijvoorbeeld al als de politie een betrouwbare tip heeft gekregen. Als de politie de woning binnen mag, dan mag zij iedereen controleren die zich in de woning bevindt.

Kan ik problemen krijgen met mijn verhuurder?

Nieuwe bewoners van een huurwoning moeten meestal gemeld worden bij de verhuurder, de precieze regels daarvoor staan in het huurcontract. Logeers hoeven natuurlijk niet gemeld te worden.

Kan ik problemen krijgen met mijn toeslagen?

Als er iemand in huis woont die niet rechtmatig in Nederland verblijft, heeft geen van de bewoners op dat adres recht op huur- en/of zorgtoeslag. Het recht op kinderbijslag blijft wel.

Kan ik problemen krijgen met mijn bijstandsuitkering?

Een bijstandsontvanger kan gekort worden als degene die men onderdak verleent beschouwd wordt als medebewoner. Het maakt hierbij niet uit of de medebewoner rechtmatig of onrechtmatig in Nederland verblijft. Een ongedocumenteerde medebewoner wordt verondersteld zijn deel van het gezinsinkomen bij te dragen, zelfs al mag diegene niet werken.

Wanneer wordt 'logeren' 'inwoning'?

Inwoning is als het centrum van het dagelijks leven vanuit deze woning plaatsvindt. Daarbij is bijvoorbeeld van belang waar iemand zijn persoonlijke spullen heeft opgeslagen, waar iemand het meeste slaapt, op welk adres iemand zijn post ontvangt.

Hoe kan ik problemen voorkomen?

In de meeste gevallen wordt niet automatisch ontdekt dat er iemand zonder verblijfsvergunning die al dan niet rechtmatig in Nederland verblijft door particulieren wordt opgevangen. Een persoon zonder rechtmatig verblijf kan zich niet inschrijven bij de gemeente in het BRP, en is daardoor vrijwel onzichtbaar in de systemen. Problemen ontstaan vaak pas er als 'geklikt' wordt.

Een persoon die met rechtmatig verblijf ingeschreven staat op een adres en die vervolgens dit rechtmatig verblijf kwijt raakt, krijgt door de IND een code in de BRP waaruit blijkt dat hij/zij niet langer rechtmatig in Nederland verblijft. Hierdoor wordt het onrechtmatig verblijf wel bekend bij de belastingdienst (toeslagen) en de gemeente (uitkering). Het is dan ook belangrijk om deze persoon officieel uit te schrijven uit de gemeente.

Hebben ongedocumenteerden recht op gezondheidszorg?

Ongedocumenteerden kunnen zich niet verzekeren, maar hebben wel recht op 'medisch noodzakelijke zorg'. Wat 'medisch noodzakelijke zorg' is, wordt bepaald door de zorgverlener en kan alles zijn wat in het basispakket verzekerd wordt. De zorgverlener kan de kosten van 'medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerbaren' declareren bij het CAK, als de ongedocumenteerde het niet zelf kan betalen.

De ongedocumenteerde kan naar elke huisarts, maar kan alleen naar gecontracteerde apotheken en ziekenhuizen. Voor medicijnen geldt een eigen bijdrage van 5,- per receptregel.

De hele regeling is te vinden op www.hetcak.nl/zakelijk/regelingen/onverzekerbare-vreemdelingen.

Hebben ongedocumenteerden recht op onderwijs?

Alle kinderen van 5 tot 18 jaar in Nederland hebben recht op onderwijs en dat geldt ook voor kinderen die niet rechtmatig in Nederland verblijven. Het kind kan dus gewoon aangemeld worden op een geschikte school. Als het kind geen BSN nummer heeft, kan de school bij DUO een onderwijsnummer aanvragen. DUO wisselt geen informatie uit met de vreemdelingendiensten. De opleiding die begonnen is als het kind 18 jaar wordt, mag worden afgemaakt. Dit betekent niet dat het kind in Nederland mag blijven slechts om de school af te maken.

Hebben ongedocumenteerden recht op daklozenopvang of een uitkering?

Nee, omdat ongedocumenteerden Nederland moeten verlaten hebben zij verder geen enkel recht op voorzieningen. De leefkosten van de ongedocumenteerde moeten dan ook door anderen opgebracht worden. Soms dragen kerken of lokale organisaties daaraan bij. Maar heel veel ongedocumenteerden overleven bij landgenoten die de kosten dragen.

Hoe lang duurt de opvang?

Op die vraag kunnen we helaas geen algemeen antwoord geven. Het is verstandig om contact te zoeken met een lokale hulp-organisatie, die bijvoorbeeld kan vaststellen wanneer de ongedocumenteerde zich weer kan melden, of die een alternatief opvangadres kan helpen vinden wanneer het echt niet meer gaat.

5. MEER VRAGEN?

Voor algemene vragen kunt u contact opnemen met Stichting LOS. Voor vragen over de situatie in uw stad, kunt u het beste contact opnemen met een lokale hulpverleningsorganisatie.

Zie ook op sites:

www.basicrights.nl

www.stichtinglos.nl

www.iLegalevrouw.nl

www.iLegaalkind.nl